

դասուցինք մի օրինակ Օէյթինու եւ մի օրինակ եւս Սարաշու դպրոցներուն յատկացնել։ որոյ վասն թէ մեր և թէ յիշեալ դպրոցաց կողմէն պարտու պատշաճ չնորհակալութիւնը հրապարակու կը յայտնէմք նորին Սեծապատ ուսւթեան։

— Յաւալի Դէպք Դ։ Աղէքսանդրիայէն կը գրեն թէ Տէր Վասպարեան զմիւս նացի Վաղարս աղային ամուսինն և իւր հնգամեայ սիրասուն աղջիկը բոտ սովորութեան իրենց անական պարտիկն մէջ շրջագայած ժամանակ, երբ աղջիկը իւր մօրմէն քանի մի քայլ հեռու կը քայլէր, յանկարծ գետինը փռելով խեղճ գտարիկը խորատոյց կ'ըլլայ։ կ'երեւի թէ հին ժամանակէ մնացած տառնիճ մի է, որոյ կամարը ժամանակ կիս հնութենէն քայքայուելով յանկարծ փրաւ հնգամեայ աղջկան մի ծանրութենէն, զո՛հ ընելով իրեն հօր եւ մօր մի փոխադարձ սիրոյն պոռուղն ու աղիւրը։ որոնց կակիճը տառուել կ'ըզգան նոքա որոնք հայր և մայր բլբլու բաղլն ունեցած են։ Սուրբ Աթոռս իւր կողմէն իւր ցուակցութիւն յայտնելով Սեծ։ Վաղարս աղային բոտ անդարմանելի կարտեան վերայ, կը յուսայ որ նա իւր բարեպաշտութեան և բրիստոնէական ստաքինութեանցը մէջ միայն պիտի գտնէ ճշմարիտ միութարութիւնը։

— Տղոց աճողքը։ Այս օրինակ աճողք մի տեղի ունեցաւ անցեալ աւիս սուրբ Վաղարիս մէջ։ Հրէին մէկը պարտքի տակ ճնշուած ըլլալով, և զանոնք դո՛հ ընելու չափ կարողութիւն չունելով, իւր երկու տղաքը՝ մէկն աղջիկ 11 տարեկան և միւսը մանչ անկէ պզտիկ, աճուրդը կը հանէ, և երկուքին մէկէն արժողութիւնը մինչեւ 30 լիւրայի կ'ելնէ, զոր մահմետական մի աւելցուցած էր։ Վայց յետոյ Հրէացի մի

5 լիւրս եւս աւելցնելով իւր վրան կը մնայ, և հեռուագէս երկու գեռա հասակ տղաքը զնոյ կ'առնու արքունի աճուրդի մէջ։ Արտուի թէ պայմանաւ գրութիւն եղած է մինչեւ եօթը տարի ծառայեցնելու, յետ այնորիկ ազատ պիտի ընէ զիրենք։

ՎԼՆ ՏԵԼԷԼԻ ԸՆՈՒՐԶՔԸ

Վերմանիոյ լեռնապատ ու անտառապատ սղտիկ քաղաքի մի մէջ սեւ ու տխուր տեղքով տուն մի կայ, զոր ճանրորդը անցնելու ժամանակ յարգանք կ'աղջունէ, որոյ վերայ ռամկական աւանդութիւնը բանաստեղծական ու պարզ պատմութիւն մի թողուցած է մեզ, զոր աւառիկ հոս կը գնեմք։

Այս տխուր տան մէջ ժամանակաւ գիտուն բժիշկ մի կը բնակէր Վան Տաէլ անունով, որ իւր բազմաշխատ հետազոտութիւններով և համբերատար ուսմունքներով խիստ բարձր աստիճանի հասուցած էր իւր արհեստը որ չէր լուծած այն ժամանակները, և զարմանալի բժշկութիւններ կը գործէր։ Խիստ հեռաւոր գաւառներէ կը գլմէին իւր համբաւը ըսողները, մեծատունք և աղքատք, աղետականք եւ մուրացիանք անոր դարմաններովը բրժշկութիւն և կեանք ստանալով գովութեան երգեր կ'երգէին և կ'օրհնէին իւր անունը։

Ի վերայ այս ամենայնի այսպիսի խորին գիտութիւնը, շողջողուն փառքերն և անհամար օրհնութիւնները Վան Տաէլի չկրցին երջանկութիւն տալ։ Օրին մէկը սոսանձին մնաց աշխարհիս մէջ, այն աշխարհիս զոր իւր համբաւներով լը լեցուցած էր, կիներ, զաւկները՝ որ իւր սրտին սիրուն հասարներն էին,

որքան ալ աշխատեցաւ՝ չկրցաւ մահ-
ուան ձեռքէն ազատել, որ քանի մի
ժամուան մէջ յափշտակեցան : Սոսկալի
հարուած մի, ժանտախտը՝ որ նոյն ժա-
մանակին անթիւ զահեր կ'ընէր Վեր-
մանիոյ մէջ, այն անուշիկ գանձերն ալ
որ իւր էութեանը ծաղիկներն էին,
խլեց տարաւ :

Այս օրինակ անողորմ թշուառու-
թիւն մի մարդոյս գլխէն չանցնիր եր-
բէք՝ առանց նշաններ թողլոյ հոն : Վան
Տաէլի գլուխը ձերմրկեցաւ և թա-
փած արտառնքները անոր տոբոյն աշ-
տերուն վերայ խոր ահոսներ բացին .
կոկիճն անոր սիրտը կրծեց ու լափեց
անշէջ կրակի նման, ալ աչքին ոչ փառք
և ոչ ուսմունք կ'երեւէր . իւր մնա-
ցեալ կեանքն անցուց անցելոյն կսկը-
ծանաց, ներկային տանջանաց և ա-
պառնելոյն բոլորովին անտարբերութիւն
մէջ : Իւր գաւառի բարեւեր մարդիկն
տեսներով այս կենդանի ստուերը, որ
իրիկունները ժայռերուն ներքեւը կը
թափառէր, այն ժայռերուն՝ ուսկէ
երկրիս արտառնքները ցուրտ ու սը-
գալի ձայնով մի կաթ կաթ կը հոսէին,
ձեռուրնին դէպ յերկինք վերցընելով
կ'ըսէին . « Տէր Աստուծոյ, ողորմէ Վան
Տաէլին » :

Ատուած որ միշտ ողորմած է աշ-
խարհիս մէջ տառապող թշուառ հո-
գիներուն, լեւց այս լեռնաբնակ մար-
դոց աղօթքը :

Վեհտեմբեր ամսոյն մէջ էր, հովը
սաստիկ կը գոռայր գիշեր ժամանակ,
և ծառերուն մերկ ձիւղերը սգալի
ձայնով մի իրարու կը զարնուէին :
Վան Տաէլ իւր խցին մէջ քաշուած
միածալ գրքի մի հաստ թերթերը կը
թղթատէր, որոնց մէջ Հիպպոկրատ
ու Վալլէրուս իրենց գիտութեան գան-
ձերը ամփոփած էին : Սակայն մեքենայ
մի էր կարծես թէ զայն թղթատողը,

գրեթէ ամենեւին զայն չէր տեսներ .
իւր միտքը ուրիշ տեղ զբաղած էր :

Իւր մտածութիւնը անոնց վերայ
էր՝ զորոնք մահը յափշտակած էր իւր
քովէն, ու կ'ըսէր . « Վ գիտութիւն,
գիտութիւն, այսպէս երկար ժամանակ
քու ետեւէդ ինկայ և փառք դքեզ
ձեռք ձգեցի . ինչ օգուտ բրիր դու
ինձ, երբ Ատուծոյ ձեռքը իմ վերաս
ծանրացաւ . . . » Անայնութիւն բարձ-
րագոյն, ալիտի կարեւն ետ տալ ինձ
իմ ամուսինս Հեղինէն, Վառլըն ու
Սարթան, իմ սիրուն զաւկներոյս, ա-
նոնց ժպիտները, անոնց դգուանքները,
ուրախութիւնը որ զիս իբրեւ մանուկ
կ'առողջացընէր, կը զօրացընէր, եւ
թագաւոր կ'ընէր զիս իմ վարպետու-
թեամբս ամբողջ ժողովրդեան մի՝ ու ու
կէ յարգ ու պատիւ կ'ընդունէի :

Յետոյ բանը վերանալով անկէ, կը
թափանցէ կ'անցնի մարմը անձանթիւ և
լուսագեղ գնտերու մէջէ . Հիպպոկր-
տէսի գիրքը ձեռքէն կը սահի, գլուխն
ալ սեղանի վերայ կ'իյնի, ու անմիջա-
պէս մրափը կը տանի : Իւր քնոյն մէջ կը
տեսնէ Հեղինէն և երկու զաւկները՝
որոնք երկնքէն վար կ'իջնէին : Երկար
հայեցուածք մի լի գործով ու գթով
կ'արձակին անոր վերայ՝ որոյ սիրեցեալ
ընկերներն էին . և անոնց քաղցը և ան-
մահութենէ զոռւած ու մաքուր շուն-
չը՝ աստուածային ներդաշնակութեան
մի ուէս Վան Տաէլի ականջներուն մէջ
հնչեցին :

« Եկ, ամուսին իմ, եկ, երգեց
Հեղինէ . մեր խորտակեալ միութիւնը
երկնից մէջ նորէն պիտի կապուի :

« Եկ, հայր իմ, եկ, երգեցին Վառ-
լըն ու Սարթան . եկ սիրէ զմեզ հոս
արքայութեան մէջ, մարդտէր Ատ-
ուծոյ քովը . հոն Եդեմայ սրարտեղին
մէջ քաղենք քեզ հետ ծաղիկներ, և
մշտաւճիտ առուակներուն խոխոյնը

մտիկ ընենք և յարտադրարժ ու մշտա-
դեղ Սերորէից երգերը լսենք, և ա-
ղօթենք տառապեալ մարդոց համար,
անոնց՝ որոնց սիրոյ զգացմունքնին վի-
րաւորուած է, և անոնց՝ որ ի սիրոյ վի-
րաւորուած ու մեռած են ։

Վան Տաէլի հոգին իւր քնացած
ժամանակ թուր գացեր էր իրմէ ։ Հե-
տեւեալ օրը երբ իւր խուցը մտան՝
դիակ մի միացն գտան հոն ։

Թարգմանեալ ի գողիէրէնէ ։

ԱՌԱԿ

Հայրական իրաւի մի է որ իշխաւորէ՛ :

Ինչաւէտ մեծատուն մի մահուա-
նը վերջին վայրկենին իւր միակ զաւա-
կը կանչելով՝ կը պատուիրէ որ իւր ու-
նեցած հարստութեան մէկ մասը բազ-
ձանացը համեմատ բաշխէ, և յանձնե-
լով անոր իւր կտակագիրը կը վճարէ
իւր մահկանացուն ։

Հայրասէր որդին հօրը կամայք հա-
մեմատ ամենքը ի գործ կը դնէ, որք
էին աղքատաց կարօտելոյ՝ եւ այն եւ-
այն որոշեալ գումարներ նուիրել, և
բայ ի ատենցմէ՝ հազար դահեկան ալ
յՍտուծոյ չերկնչող մէկու մը տալ ։
Իսեղճ տղան այս մասին կ'անձարանայ,
ու գործադրութեանը բաւական հոգ
կը բաշէ. և ելք մի չգտնար լուծելու
տարակուսանքը, և աւելի ցուր հօրը
վերջին կտակը կատարելու անկարող
ըլլալը կը համարի ։ Եւ յոգէս մոռտուն
ջութեամբ շրջած ատեն՝ կը տեսնէ
դահիճ մը, որ մահապարտեալի մը
թեւերը կտրած՝ կռուափնատեղին կը
տանէր գլխատելու ։ Եւ հա գտայ յՍ-
տուծոյ չերկնչող մի ըսելով՝ ետեւէն
կ'երթայ. և երբ դահիճը իւր գործը
կը կատարէ, տղան կը մօտենայ իրեն,

և իւր հօրը վերջին կտակը մանրամաս-
նաբար պատմելով՝ հազար դահեկանը
իրեն տալ կ'ուզէ իբրեւ արժանաւորի
մը ։ Իսկ դահիճը զարմանալով այսպի-
սի արտաքոյ կարգի կտակին վերայ,
կ'ըսէ. Սխալմա տղայ, ինչ կը կարծես,
միթէ ևս յՍտուծոյ չեմ վախնար.
Ինչ յանցանք ես ունիմ. միայն հա-
մանակատար ծառայ մի եմ. փոխաբայն
հրամայեց՝ ես ալ կը կատարեմ. եթէ
մեզք կայ՝ նորա է. առ քու գրամներդ
և տար տուր որու որ արժան է ։

Տղան գրամները առնելով ուղղա-
կի փոխաբային կը ներկայանայ, և թու-
ղութիւն խնդրելով առաջարկութեան՝
կը պատմէ Նորին Սեծութեան հօրը
կտակը և դահձին պատասխանը ։ Փոխ-
աբայն քմծիծաղ ընելով կը պատաս-
խանէ. Յիրաւի շատ միամիտ ես եղեր
ով տղեկ, և կը ներեմ. քեզ օրինաց տե-
ղեակ չըլլալդ համար, տղաս առանց
վճռոյ դատաւորին կարող եմ ես մէկ
մաղ մի անգամ կտրել տալ, արդարեւ
մէք իշխանութեան աթոռը նստած
եմք, և կը պատժեմք այն յանցանքնե-
րը՝ որ բնութիւնը կը սովորեցնէ մեզ
պատժել. բայց մեզ նման էակ մի, իբ-
րեւ անբան սպաննել տալու հրամանը
մեզ չպատկանիր, և կը ստորափեցնէ
զմեզ. այդ մասին եղած վճիռը միայն
դատաւորաց անկ է, որոնք օրինադր-
քէն քաղելով կուտան մեզ ի գործա-
դրութիւն. ուստի առ քու հօրդ վեր-
ջին կտակը տար անոնց, որոնց անու-
նը ըսի. քեզ ։

Թշուառ տղան նզովելով կտակը՝
կ'առնու գրամները և անմիջապէս դա-
տաւորին տուններ կը կանգնի, և մի
ըստ միջէ կը պատմէ կտակին մասին
դահձին և փոխաբային խօսքերը ։

Դատաւորին աչքերը շնանալով
գրամներուն փայլունութենէն կը փա-
փաքի մարտէ ձեռքը ինկած որոր. բայց